

We zien de vrouwen in het verhaal staan bij de provisorische graven in de berm langs een weg, bij een benzinstation, of bij een massagraf in een park. Een zoon, een man, een onbekende, een soldaat, vrouw, kind. Met houten kruisen en naambordjes erbij om ze later terug te vinden en hen alsnog een waardig graf te geven. Het begraven van de doden behoort tot een van de zeven goede werken. Het loopt daar dood. Daar staat letterlijk. *Aporeoo*. Bordje Einde Weg. Er is een groot menselijk en mondiaal verdriet, over een oorlog die mensen als een waanzinnige opvreet in een tijd waarin de vrede maar niet daagt.

Wat moeten we op Pasen zeggen? Zal er ooit een weg naar vrede zijn? Met een oorlog op een korte afstand van onze landsgrenzen, met voorzichtige pogingen van Finland en Zweden om zich toch maar bij de NAVO aan te sluiten? Wat moeten we zeggen met Pasen? Wat moeten we zeggen tot de vrouwen in het verhaal die zich geen raad wisten, die daar staan in de aan flarden geschoten Oekraïense dorpjes en stadswijken?

Wanneer we op een dood spoor zitten hebben we behoefte aan iemand die ons een weg wijst, aan bevestiging en aan leiding. Anders kom je niet verder. Want we willen weer leven. En waar halen we onze levenskracht dan vandaan? We hebben de neiging om onze toevlucht te zoeken bij wat is geweest. Bij mensen die je hele verhalen kunnen vertellen. Over vroeger van toen en toen gebeurde dit en dat, over mooie en minder mooie verhalen van heldhaftigheid. En je lacht eens wat, of bent weer er verdrietig over. Maar of je dat uit zak en as doet opstaan? Want je blijft hangen in het verleden dat zijn verhaal al heeft geschreven. Je hebt behoefte aan iets totaal nieuws, waar je echt van opknapt. Een blanco pagina waar je naar lieve lust op kunt tekenen en ontwerpen hoe je verder wilt.

Jesaja roept iets op dat ook vandaag de dag nog speelt. Zogeheten 'spiritisten' roepen de geesten van de doden op, omdat ze die hebben gepromoveerd tot bovenaardse zieners, beschermengelen, en hemelse gedaanten. Doden die jouw leven regisseren mits je daarom vraagt. Wij hebben behoefte aan iets dat ons de weg wijst. Dat is wat de profeet om zich heen ziet. Want hij maakt zich ernstig zorgen over het volk Israël dat van oudsher een stem had gehoord van een bevrijder-god. Maar die stem hoorden ze niet meer, omdat er geen priester of profeet meer was die hun het verhaal van de Heer van de hemelse machten vertelde. Het volk had de wilskracht en de geestkracht van de Ene verloren. Het was een soort van kerkverlaten maatschappij, waar mensen toch naar de zin van het bestaan blijven zoeken. En als je iets verliest dan ga je op zoek naar iets anders. En nu had dat volk zijn toevlucht gevonden in de oude gewoonte van de volkeren om doden te bezweren. Het volk Israël gaat doen wat de volkeren sinds jaar en dag hebben gedaan. Zoeken naar goede raad bij de geesten van de doden. Met als doel gelukkige mensen worden. Maar zegt Jesaja: Dat is oppoetsen van vergane glorie. Het raadplegen van de doden en je oor te luister leggen bij dat gefluister en gemompel van dooie geesten is maar een schimmig gebeuren. 'Want de woorden van schimmen kunnen het kwaad niet bezweren'. Want daar gaat het tenslotte om. Hoe bezweren we het kwaad zodanig, dat we niet langer aan de groeve van een verrotte wereld hoeven staan? Jesaja blies de profetie nieuw leven in. En wat hij zegt is meteen de spijker op zijn kop, zegt Lucas in het paasverhaal. 'Waarom zoeken jullie de levende bij de doden?' Waarom je zou terug willen naar de vleespotten van Egypte, dat is teruggaan naar slavernij, word je daar beter van? Waarom zoek je je heil in het verleden, want het verleden is geschiedenis en aan geschiedenis verandert niets. Waarom zoek je de levende in Moskou. Het wordt alleen maar erger.

Dode geesten oproepen is vergane glorie oppoetsen. Bij hen is er immers geen ochtendgloren meer? Het ochtendgloren zien we nu juist opkomen in de woorden van die twee bliksemende mannen, die zeggen: 'Hij is niet hier, hij is opgewekt!' Wat zoek je nog langer bij zijn graf? Wij moeten leven van het ochtendgloren. Zoals het bij de vrouwen begon te dagen, moet het ook bij ons beginnen te dagen dat Jezus moest lijden, sterven en dat hij ten derde dage weer zal opstaan. En dat daarom dat graf wel leeg moest zijn. Het lege graf werd het symbool van toekomst. In dat lege graf vinden we het leven.

Wij vinden het leven niet in wat voorbij is, maar in wat komen gaat. Wij wachten op het ochtendgloren van een wapenstilstand. Wij wachten op het ochtendgloren van een Russisch-orthodoxe patriarch die 'njet' zegt tegen de oorlog. Wij wachten op het ochtendgloren van een Russische dictator in boetekleed.

De vrouwen keren weg van het lege graf. Zij hadden dat ochtendgloren wel waargenomen toen ze naar dat graf gingen, maar ze waren zich er niet van bewust dat dat het teken zou zijn van een nieuwe dag, een nieuwe tijd. Maar nu was het voor hen niet langer meer *aporeoo*, maar *avanti*, voorwaarts. En dat geldt ook voor de aarzelende Petrus. Want u hoort het goed, ook hij staat op uit de dode wereld van Boetsja. Hij blijft niet langer zitten in het geklets van het nepnieuws en de leugen. Wij kunnen uit de dood opstaan, hier en nu. Vertel ze dat, de ellendelingen en de galgenbrokken, de geestelijke handlangers van de brutaliteit, de geldmagnaten van het wapengeweld. Wij kunnen opstaan uit de dood met de hulp van de Heer van de hemelse machten. Onze hulp is in Zijn naam. Petrus is terecht vol verwondering over wat er is geschied.

Pasen. Wij vieren de opstanding uit de dood. Wij móeten dat vieren uit zielsbehoud. Om onszelf te beschermen tegen doemdenken en somberheid. Dat het leven alleen maar bestaat uit graven. Opstanding? Ja, geen twijfel. Waar gebeurd?

Wat niet waar gebeurd is, kan daarom nog wel waar zijn. Dat schreef ooit een geleerd man in de wereld van de kerk met de naam Kuitert. Dat doven zullen horen, blinden zullen zien, verlamden lopen en doden opstaan. De blinde bedelaar Bartiméus; een dove tegen wie Jezus zegt: open je, en hij hoorde; een verlamde die zijn matras opneemt en weer gaat. En het dode dochtertje van Jairus dat weer opstaat. Dat zijn allemaal tegendraadse bewegingen waar we onze schouders over ophalen. Is dat allemaal waar? Maar wat niet waar gebeurd is, kan daarom nog wel waar zijn. Het zijn de verhalen die vertellen dat er bij God niets onmogelijk is. Dat het kwaad bezworen kan worden, niet op grond van het gepiep of gesjirp van opgeroepen geesten of van gebrul van dictators, maar op grond van Gods onuitwisbare kracht dat door niets of niemand kan worden ingenomen.

Dat is geloven. Geloven in zijn wilskracht en in zijn geestkracht. Daarover spreekt de hele bijbel. Het laat ons weten dat we het onmogelijke voor waar moeten houden. Want dat geeft ons perspectief en moed. Alles kan zo weer anders worden. Het groot vertoon en de luchtkastelen zullen het gaan afleggen tegen dat nederige maar sterke verhaal dat God heet. Want in hem ligt onze enige troost en overwinning. 'Alleen de Heer van de hemelse machten is heilig', niet het oproepen van de geesten der doden.

Toen een man verdrietig was over zijn dode zoon, was een niet-gelovige naast hem gaan zitten. Rabbi Chalaphtha bracht ook een bezoek aan de vader. En toen hij hem zag, begon hij ineens te lachen. De diepbedroefde vader vroeg: 'Waarom lach je?' Hij zei: 'Wij vertrouwen op de Eeuwige dat je je zoon weer zult zien'. De niet-gelovige zei: 'Zeg, heeft deze man niet genoeg geleden dat je hem nog meer pijn doet? Kunnen potscherven soms worden hersteld?' Want er staat geschreven dat de Eeuwige ons mensen ziet als een broze aarden vaas. (psalm 2:9) De rabbi antwoordde: 'Nee, een gebroken aarden vaas kan niet meer worden geheeld. Je moet de scherven bij elkaar rapen en ze repareren waardoor het een zwak product blijft. Maar wat denk je van een gebroken glazen vaas?' De niet-gelovige antwoordde: 'Glas kan worden gesmolten. En door glas te blazen krijg je weer een nieuwe vaas.' De rabbi zei: 'Hoor je wat je zegt? Als een mens al door te blazen iets nieuws kan maken, hoeveel te meer dan de adem van de Eeuwige die ons levend maakt!'

Daarom lachte de rabbi. Niet om het verdriet van de vader, maar omdat er bij God niets onmogelijk is. Als een troost in het verdriet. Ook voor de Oekraïense vrouwen aan dat lege graf. Zij krijgen hun geliefden niet terug, het enige dat ze terug kunnen krijgen is dat de zinloosheid van het doden bezworen moet worden. De rabbi lachte omdat hij geloofde in de heling van de gebrokenheid, in perspectief in de uitzichtloosheid, en in de overwinning op het kwaad. Dat dat geloof ten eeuwige dage zal doorgaan zonder dat maar iemand dat kan tegenhouden.

De traditie van Jesaja, Jezus en die rabbi heeft klap op klap overleefd, en weet waar het over spreekt. Slavernij, verscheuring, deportatie, uitroeiing. De joodse traditie heeft geweigerd zich daaraan over te geven, omdat de dag van morgen altijd weer begint met ochtendgloren. Het gebed dat een jood uitspreekt bij het opstaan 's morgens is 'ik dank u Eeuwige, dat ik vandaag uit de nacht weer mag opstaan'. Het vindt daardoor een uitweg uit de vicieuze cirkel van het doemdenken en de somberheid. Die kracht tekende Jezus. En die kracht noemen wij opstanding. En het feest Pasen. Zalig die het woord van God horen en er uit leven.